

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет міжнародних відносин, політології і соціології
Кафедра міжнародних відносин

Силабус курсу

Історія міжнародних відносин (після другої світової війни)

Обсяг	кредитів – 3, годин – 90
Семестр, навчання	рік 4-й рік, 7-й семестр
Дні, час, місце	Французький б-р, 24/26, за розкладом
Викладач (-і)	Коваль Ігор Миколайович, д. політ. н., проф.; Майстренко Юлія Іванівна, к. політ. н., доц. кафедри міжнародних відносин
Контактний телефон	-
E-mail	artuh.ulyal@gmail.com
Робоче місце	Кафедра міжнародних відносин, к. 32, Французький б-р, 24/26
Консультації	<i>Очні консультації:</i> Французький б-р, 24/26, к. 32, щотижнево за розкладом.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами буде здійснюватися через вказаний E-mail та очні зустрічі на консультаціях.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни

Історія міжнародних відносин

Пререквізити і постреквізити курсу (Місце дисципліни в освітній програмі):

Пререквізити – Історія міжнародних відносин, Зовнішня політика України.

Постреквізити – Зовнішня політика США, Зовнішня політика країн Східної Європи, Зовнішня політика Західної Європи

Мета курсу – надати системний підхід до оцінки міждержавних відносин, їх еволюцію з урахуванням як внутрішніх факторів впливу в окремо взятих країнах, так й під впливом регіональних та глобальних процесів на міжнародній арені.

Завдання дисципліни: ознайомити здобувачів з основними категоріальними елементами історії, теорії міжнародних відносин; набуття навичок зі сприйняття та наукового аналізу світових подій з точки зору взаємодії внутрішньо- та зовнішньополітичних процесів за участю основних акторів міжнародних відносин; поглиблення розуміння подальшої сфери спеціалізації.

Очікувані результати – здобувач повинен

знати: природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

вміти: вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (18 год.) та семінарських (12 год.), організації самостійної роботи студентів (60 год.).

Методи навчання під час викладання дисципліни:

Словесні: лекції (проблемні, лекції-візуалізації, лекції з аналізом конкретних ситуацій та ін.), розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, обговорення проблемних ситуацій.

Наочні: у тому числі мультимедійні презентації, демонстрація, метод безпосереднього спостереження, презентація результатів власних досліджень.

Практичні: рольові ігри; виконання індивідуальних завдань (підготовка та публічний захист рефератів).

Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Міжнародні відносини 2 пол. 40 – 50-х рр. XX ст.

Тема 1. Мирне врегулювання після Другої світової війни.

Створення ООН; Статут та робочі органи ООН. Європейська консультативна комісія. Окупація Німеччини. Територіальні, політичні, економічні аспекти німецького питання. Мирні договори з Італією, Румунією, Болгарією, Угорщиною, Фінляндією. Радянсько-чехословацьке зближення. "Польське питання". Грецька, танжерська, дунайська проблеми.

Тема 2. «Холодна війна» в Європі у другій половині 1940-х рр.

«Доктрина Трумена». Політичні аспекти «плану Маршалла». Московська та Лондонська конференції. Комінформ. Створення протилежних блоків. Берлінська криза. Саарська проблема. Рада Європи. Паризька конференція. Вашингтонські угоди щодо Німеччини. Розкол Німеччини, створення ФРН та НДР. «План Шумана». «План Плевена». Брюссельський пакт. Створення НАТО. Міжнародні відносини в Східній Європі наприкінці 40-х рр. Події в Чехословаччині 1948 р. Радянсько-югославський конфлікт. СРСР та країни Східної Європи.

Тема 3. Близький та Середній Схід в 40-50-ті рр. XX ст.

Створення Арабської ліги. Статут Ліги арабських держав. Проблеми Сирії та Лівану. Англо-єгипетський конфлікт. Англо-іранські та англо-йорданські відносини. Політика СРСР щодо Ірану. Радянсько-турецькі відносини. Палестинська проблема: арабо-ізраїльська війна, посередництво ООН, проблема біженців. Ідея Великої Сирії. Нафтова проблема. Англо-іранський конфлікт. Незалежність Лівії. Переворот в Єгипті 1952 р., його вплив на міжнародні відносини в регіоні. Багдадський пакт. Суецький конфлікт. Арабо-ізраїльська війна та англо-французька інтервенція 1956 р. «Доктрина Ейзенхауера». Іракська, йорданська та лівійська кризи.

Тема 4. Повоєнне врегулювання на Далекому Сході. Міжнародні відносини на Далекому Сході, в Південно-Східній Азії та Латинській Америці в 40- 50-ті рр. XX ст.

Окупація Японії. Китайсько-радянські угоди 1945 р. Політика СРСР в Маньчжурії. Міжнародні аспекти громадянської війни в Китаї. Корейська проблема. Війна в Кореї. Проблема мирного договору з Японією. Конференція в Сан-Франциско. Незалежність Індії та Пакистану. Кашмірська проблема. Проблема Хайдарабаду. Статус Тибету. Незалежність Бірми, Філіппін. Нідерландсько-індонезійський конфлікт та його врегулювання. Індокитайська проблема. Радянсько-китайські відносини. Тайванські кризи. Зовнішня політика Японії. Зовнішня політика Індії. Конференція в Бандунзі. Діяльність Організації американських держав. Гватемальська та костаріканська кризи. Кубинська революція та США.

Тема 5. Ослаблення «холодної війни» в міжнародних відносинах в першій половині 1950-х рр.

Еволюція зовнішньої політики США та СРСР. «Європейська оборонна спілка». Західноєвропейський союз. Проблема Трієста. Блокова політика Заходу. Вступ ФРН в

НАТО. «Відлига» та зовнішня політика СРСР. Нормалізація радянсько-югославських відносин. Створення Організації Варшавського договору. Соціально-політичні кризи в країнах Східної Європи в 50-ті рр.: міжнародний аспект. Перемир'я в Кореї. Берлінська конференція. Конференція в Женеві. Перемир'я в Індокитаї. Австрійський договір. Женевська конференція 1955 р. Нормалізація відносин між СРСР та ФРН. Європейська економічна інтеграція. Саарське врегулювання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Міжнародні відносини 60-х – першої половини 80-х рр. XX ст.

Тема 6. Відносини великих держав наприкінці 50-х - на початку 60-х рр. XX ст.

Радянсько-американські відносини наприкінці 50-х рр. Берлінська криза. Зрив Паризької наради в верхах. Карибська криза. Зміни в зовнішній політиці США та СРСР. Радянсько-китайські відносини: від союзу до конфлікту. Албанське питання. Голлізм та зовнішня політика Франції. Американо-французькі відносини. Криза "Загального ринку". Вихід Франції з воєнної організації НАТО. Велика Британія: від імперії до пошуків нової ролі в світі. Британія та ЄЕС. Співдружність Націй.

Тема 7. Деколонізація Африки та міжнародні відносини.

Проголошення незалежності британських колоній. Деколонізація Французької Чорної Африки. Французька спілка. Незалежність Бельгійського Конго та конголезька криза. Створення ОАЄ. Португальські колонії. Апартеїд. Туніська, марокканська кризи. Алжирська проблема.

Тема 8. СРСР та Східна Європа в 1960-ті рр.

Соціально-економічні реформи в країнах регіону. Діяльність РЕВ та ОВД. Радянсько-румунські відносини. "Китайський фактор". Криза в Чехословаччині.

Тема 9. Війна у В'єтнамі та мирне врегулювання.

В'єтнамський конфлікт та міжнародні відносини в Південно-Східній Азії. Втручання США та їх союзників у конфлікт. Міжнародне визнання Тимчасового революційного уряду Республіки Південний В'єтнам. Переговори про мирне врегулювання. В'єтнамська проблема та відносини в трикутнику США-СРСР-КНР. Паризькі угоди 1973 р. Завершення конфлікту та міжнародні відносини в Індокитаї.

-

Тема 10. «Третій світ» в міжнародних відносинах 60-70-х рр. XX ст.

Рух неприєднання. Регіональні союзи в Африці, на Близькому Сході, в Південно-Східній Азії. Економічні проблеми країн Азії та Африки. Іноземна допомога. Торгівля зброєю. Енергетична криза 1973-1974 рр. та міжнародні відносини. Проблема економічних відносин "Північ-Південь". Міжнародні конфлікти: типологія. Громадянська війна в Нігерії. Конфлікти в Африці. Індо-пакистанські війни. Індонезійсько-малазійська "конфронтація". "Шестидобова війна" на Близькому Сході. "Війна на виснаження", йорданська криза. Арабо-ізраїльська війна 1973 р. Палестинська проблема. Громадянська війна в Лівані.

Тема 11. «Розрядка» в міжнародних відносинах 1970-х рр.

Проблема обмеження стратегічних озброєнь. Радянсько-американські переговори та домовленості. Нова "східна політика" ФРН та "східні договори". Радянсько-французькі відносини. Загальноєвропейський процес. Конференція в Гельсінкі та Заключний Акт НБСЄ. Економічні відносини Схід-Захід. Проблеми та протиріччя розрядки. Західна Європа в міжнародних відносинах 1970 - початку 80-х рр. Становлення європейського "центру сили". Розширення ЄЕС. Інтеграційні процеси в Європі. Зміни в зовнішній політиці Англії, Франції та ФРН.

Тема 12. «Холодна війна – 2».

Міжнародні аспекти революції в Ірані. Афганська проблема. Загострення радянсько-американських відносин. Проблема "євроракет". Польська криза. "Доктрина Рейгана". Регіональні конфлікти в міжнародних відносинах. Міжнародні наслідки подій в Нікарагуа та Сальвадорі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

Міжнародні відносини наприкінці 80-х рр. ХХ ст. – на початку ХХІ ст.

Тема 13. Крах біполярного світу та міжнародні відносини наприкінці 80-х - на початку 90-х рр. ХХ ст.

Перебудова в СРСР та зовнішня політика. Поліпшення радянсько-американських відносин. Міжнародні аспекти німецького об'єднання. Революції в Східній Європі. Розпад СРСР, Югославії та Чехословаччини: міжнародний аспект.

Тема 14. Міжнародні відносини на сучасному етапі.

США: пошук світової ролі в нових умовах. Американська стратегія «розширення демократії». Курс адміністрації Буша - молодшого на забезпечення «однополярної стабільності» в світі. Політика США в Афганістані та Іраку. Стратегія забезпечення національної безпеки США (2002 р.). Глобальні та регіональні інтеграційні процеси на межі ХХ – ХХІ ст. Трансатлантичні відносини після закінчення «холодної війни та краху біполярності світу. Розширення НАТО на Схід: міжнародний аспект. Створення Ради північноатлантичного співробітництва (РПАС). Нова військова доктрина НАТО. Концепція «нового атлантизму». Проблеми взаємозв'язку НАТО і ЗЄС. Нові параметри міжнародної та європейської безпеки в умовах постбіполярного світу. Країни "великої сімки" як новий механізм врегулювання балансу світових держав. ЄС та світова політика. «Пакт стабільності» в Європі. «Нові індустріальні держави» в світовій економіці та політиці. Конфлікти на Близькому Сході, в Азії, Африці та Латинській Америці. Міжнародні наслідки подій на Філіппінах й в Центральній Америці. Загострення міжнародної ситуації на Близькому Сході. Збройні дії проти Іраку в Перській затоці. «Буря в пустелі». Перспективи мирного врегулювання регіональних конфліктів на Близькому Сході та в Південній Африці в ХХІ ст. Югославська криза: міжнародний аспект. Вирішення боснійської проблеми. Дейтонські та Паризькі угоди (1995 г.) Роль світової спільноти у вирішенні косовської проблеми 1998-1999 гг. Незалежна Україна в сучасних міжнародних відносинах. Основні тенденції розвитку СНД. Агресія Росії проти України 2014 року. Окупація Криму. Проблеми зовнішньої політики Росії. Конфлікти в зоні ОБСЄ. Стамбульський саміт ОБСЄ 1999 р. Хартія європейської безпеки. Основні тенденції діяльності ООН. Миротворчі операції й превентивна дипломатія сил ООН.

Проблеми «гуманітарної інтервенції». Взаємодія ООН з регіональними інститутами безпеки й НАТО. Міжнародний тероризм. Трагедія 11 вересня 2001 г. Глобальні проблеми сучасності та міжнародні відносини. Протиріччя та глобальні тренди розвитку сучасних міжнародних відносин.

Перелік рекомендованої літератури

1. Брусилівська О.І. Особливості сучасного підходу Китаю до країн Чорноморського регіону. *Чорноморський регіон у світовій політиці: актори, чинники, сценарії майбутнього: монографія* / під ред. О. І. Брусилівська, В. А. Дубовик, І. М. Коваль, Одеса: ОНУ, 2020. С. 118-143.
2. Брусилівська О.І. Переосмислення міжнародної сили РФ. *Глобальні тренди міжнародних відносин: монографія*. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, Вадекс, 2020. С.194-226.
3. Історія міжнародних відносин : підруч. / під ред. І.В. Алексеєнко, А.Х. Маргулов, І.А. Єремєєва, М.В. Несправа. Дніпро : ДДУВС, 2020. 228 с.
4. Історія міжнародних відносин: навчально-методичний посібник / укл.: І.М. Коваль, Ю.І. Майстренко. Одеса : Астропринт, 2024. 131 с.
5. Міжнародні відносини та зовнішня політика в еру «пост-правди» : монографія / ред. О. Брусилівська та інші. К.: Вадекс, 2018. 368 с.
6. Міжнародні відносини та політика держав в умовах глобальних трансформацій: аналіз сучасної політичної думки: монографія / кол. авторів, заг. ред. І.М. Коваля, О.І Брусилівської. Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2016. 412 с.
7. Міжнародні відносини та світова політика: підручник / за ред. В.А. Манжолі. Київ : Знання, 2014. 662 с.
8. Стратегічна культура та зовнішня політика України: монографія / ред. І.М. Коваля, О.І Брусилівської, В.А. Дубовика. Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2017. 264 с.
9. Brusylovska O. Critical Discourse Analysis in International Relations Studies: The cases of Russia and Ukraine. *Rhetoric and Communications*. Issue 43, April 2020. Retrieved from journal.rhetoric.bg
10. Brusylovska O. EU – Russia Relations: Main Issues and Forecasts. *Prospect of Development in EU Politics: Global and Regional Dimensions* / eds. O. Brusylovska, I. Koval, Odessa: Odessa Mechnikov National University Press, 2019. P. 73-92.
11. Класрум навчальної дисципліни «Історія міжнародних відносин» <https://classroom.google.com/c/NTg2NTAwODE2NjMO?cjc=wzl6ni2>

ОЦІНЮВАННЯ

Методи поточного контролю: усне опитування, оцінювання виконання індивідуальних завдань (рефератів), захист результатів індивідуальних завдань (рефератів).

Форми і методи підсумкового контролю: Іспит.

Розподіл балів здобувачів вищої освіти

Поточний/періодичний контроль				Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів
Змістовий модуль 1 (поточний контроль на лекціях та семінари)	Змістовий модуль 2 (поточний контроль на лекціях та семінари)	Змістовий модуль 3 (поточний контроль на лекціях та семінари)	Індивідуальне самостійне завдання	25	100

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14			
5	2	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	20		

Самостійна робота студентів.

№ з/п	Назва теми/індивідуальних завдань (рефератів)	Кількість годин
1	Тема 1. Мирне врегулювання після Другої світової війни.	4
2	Тема 2. "Холодна війна " в Європі у другій половині 40-х рр.	4
3	Тема 3. Близький та Середній Схід в 40-50-ті рр.	4
4	Тема 4. Повоєнне врегулювання на Далекому Сході. Міжнародні відносини на Далекому Сході, в Південно-Східній Азії та Латинській Америці в 40- 50-ті рр.	4
5	Тема 5. Ослаблення «холодної війни» в міжнародних відносинах в першій половині 50-х рр.	4
6	Тема 6. Відносини великих держав наприкінці 50-х - на початку 60-х рр.	2
7	Тема 7. Деколонізація Африки та міжнародні відносини.	4
8	Тема 8. СРСР та Східна Європа в 60-ті рр.	4
9	Тема 9. Війна у В'єтнамі та мирне врегулювання.	4
10	Тема 10. «Третій світ» в міжнародних відносинах 1960-70-х рр.	4
11	Тема 11. «Розрядка» в міжнародних відносинах 1970-х рр.	4
12	Тема 12. «Холодна війна – 2».	4
13	Тема 13. Крах біполярного світу та міжнародні відносини наприкінці 80-х - на початку 90-х рр. ХХ ст.	6
14	Тема 14. Міжнародні відносини на сучасному етапі.	6
	Один реферат із вищевказаного переліку обирається студентом на початку семестру та надсилається викладачу за місяць до закінчення курсу. Обсяг реферату: 15 сторінок. Характеристика змісту: за змістом навчальної дисципліни. Вимоги до виконання та оцінювання: основна мета роботи – глибоке вивчення важливих теоретичних або прикладних питань дисципліни за допомогою підготовки реферату (дослідження). Вельми важливим є формування таких умінь і навичок студента: самостійно формулювати проблему, визначати мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження; здійснювати пошук і відбір різноманітної інформації; обробляти та аналізувати інформацію; логічно і послідовно викладати результати аналізу, робити аргументовані висновки; правильно оформлювати науково-довідковий матеріал; публічно захищати виконану роботу. Робота має бути написана студентом на рівні, відповідному сучасному стану розвитку комплексу наук, які вивчають міжнародні відносини. Тему роботи треба розкрити в контексті сучасних наукових концепцій, обґрунтовано і доречно використовувати основні наукові терміни. Вельми важливо висвітлювати об'єктивні з наукового погляду положення, застосовувати для унаочнення і підтвердження теоретичних положень реальні приклади, достовірну статистичну інформацію. Думки вітчизняних і зарубіжних авторів, їхні загальнотеоретичні і методологічні підходи необхідно проаналізувати та систематизувати. Мінімальний обсяг використаних джерел – 15, при цьому матеріали, вилучені з Інтернету, можуть складати не більше третини номерів у списку джерел; більшість джерел повинні складати оприлюднені документи, статті та монографії. Для оформлення виносков у тексті й прикінцевого «Списку посилань» використовується стиль APA.	
	Разом	54

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»)

Політика щодо дедлайнів та перескладання: визначена розкладом занять та сесії.

Політика щодо академічної доброчесності: можуть відніматися бали за прояви академічної не доброчесності, аж до незадовільної оцінки та повторного вивчення дисципліни.

Політика щодо відвідування та запізнень: відвідування лекцій є добровільним, але неприпустимі пропуски семінарів без поважної причини, запізнення на заняття.

Мобільні пристрої: мають бути вимкнуті в аудиторії.

Поведінка в аудиторії: активна участь у лекціях заохочується додатковими балами.